

■ Andreea MILEA¹

The Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House Parks in Budila, Braşov County

HISTORICAL AND CONTEMPORARY DATA²

■ **Abstract:** The article presents several landmarks from the history of construction and landscape design of the Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor Houses in Budila (Braşov Co.). The parks, of which the one belonging to the Béldy Pál Manor House is an arboretum, listed in the 2004, 2010, and 2015 Historic Buildings List, were created in the 19th century, but were altered during the 20th century to such an extent that today their former elements are undecipherable. While the Béldy Pál Manor House regained its functionality at the end of the first decade of the 21st century, entering into a rehabilitation process, the Mikes and Nemes Manor Houses were at the time in an advanced state of degradation. The article describes the main built and landscaped elements of the three neighbouring manor house ensembles, the relationships that exist between them and with the settlement, as well as with surrounding landscape, as they were observed by the author in the summer of 2009, in an attempt to sketch a brief inventory of their current state.

■ **Keywords:** historical residential garden, landscaped style design, mixed style design, 19th century

Parcurile castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes din Budila, județul Braşov

DATE ISTORICE ȘI CONTEMPORANE²

■ **Rezumat:** Articolul prezintă câteva repere din istoria construcțiilor și amenajărilor parcurilor castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes din Budila (județul Braşov). Parcurile, dintre care cel al castelului Béldy Pál parc dendrologic, clasate drept monumente istorice în Listele Monumentelor Istorice 2004, 2010, respectiv 2015, au fost create în secolul al XIX-lea dar alterate pe parcursul secolului al XX-lea, până la a face, în prezent, indescifrabile fostele lor amenajări. În timp ce castelul Béldy Pál și-a regăsit funcționalitatea la sfârșitul primului deceniu al secolului al XXI-lea, intrând într-un proces de reabilitare, castelele Mikes și Nemes se aflau pe atunci într-o stare avansată de degradare. Articolul descrie principalele elemente construite și amenajate ale ansamblurilor celor trei castele învecinate, relațiile dintre ele și relațiile lor cu așezarea și peisajul înconjurător, așa cum au fost observate de către autoare în vara anului 2009, în încercarea de a schița un inventar sumar al situației amenajărilor în zilele noastre.

■ **Cuvinte cheie:** grădină istorică rezidențială, amenajare în stil peisager, amenajare în stil mixt, secolul XIX

Introducere

■ Date puține avem în prezent despre istoria ansamblurilor castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes.³ Situația lor învecinată, cu posibile legături de pe o

1 Architect, PhD, lecturer at the Technical University of Cluj-Napoca, Romania.
2 Following the methodological structure described in the first article of the *Historical Gardens* column, the presentation of the Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House Parks in Budila approaches the following aspects, relevant for a systematic analysis of Transylvanian historical residential gardens: general data on “owners, building stages, architectural style, contractors”; landscape (“main landforms, watercourses, the presence of dominating elements”); site (“location within the settlement, general shape of the site, limit characteristics”); local relief and the placement of major elements (“site topography, location of the main elements on site: access area, the residence, the park, other natural or built elements”); access and the elements related to it (“access placement – to the property and to the residence – and the descriptions of the related elements”); the manor houses and their relationship with the exterior design elements (“description” of the residences’ “main volumes and the devices for the connection with the exterior”); as well as the actual landscape design (“composition, placement of the vegetation, vegetation elements, pavement, ornamental objects, ornamental constructions”). For a detailed description of the methodology, see the first article (MILEA 2012).

1 Arhitect, dr., lector la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, România.
2 Urmând structura metodologică descrisă în articolul de debut al rubricii *Grădini Istorice*, prezentarea parcurilor castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes din Budila abordează următoarele aspecte, relevante pentru o analiză sistematică a grădinilor istorice rezidențiale transilvănene: date generale despre „proprietari, etape de construcție, stil arhitectural, constructori”; peisaj („formațiuni principale de relief, cursuri de apă, prezența unor elemente dominante”); amplasament („localizare în cadrul așezării, forma generală a sitului, caracterul limitelor”); relief local și dispunerea elementelor majore („topografia sitului, localizarea elementelor majore pe sit: zona de acces, reședința, parcul, alte elemente naturale sau construite”); amenajările de acces („localizarea acceselor – pe proprietate și în reședință – și descrierea amenajărilor aferente”); castelele și relația lor cu amenajările exterioare („descrierea volumelor principale” ale castelelor și a „dispozitivelor de legătură cu exteriorul”); respectiv, amenajarea exterioară propriu-zisă („compoziție, dispunerea vegetației, elemente de vegetație, paviment, obiecte ornamentale, construcții ornamentale”). Pentru descrierea detaliată a metodologiei, a se vedea articolul de debut (MILEA 2012).
3 Ansamblul castelului Béldy Pál (BV-II-a-A-11616) sec. XVIII-XIX: castelul Béldy Pál (BV-II-m-A-11616.01) 1731; parc dendrologic (BV-II-m-A-11616.02) sec. XIX; pavilionul porții (BV-II-m-A-11616.03) sec. XVIII (Lista Monumentelor Istorice 2004, 2010, respectiv 2015).
Ansamblul castelelor Mikes și Nemes (BV-II-a-A-11617) sec. XVIII-XIX: castelul Mikes (BV-II-m-A-11617.01) sec. XIX; castelul Nemes (BV-II-m-A-11617.02) sec. XVIII; grănar (BV-II-m-A-11617.03) sec. XVIII; remiza pentru trăsurile (BV-II-m-A-11617.04) sec. XVIII; parc (BV-II-m-A-11617.05) sec. XIX (Lista Monumentelor Istorice 2004, 2010, respectiv 2015).
Budila/Bodila (ro.), Bodola (magh.), Bodeln/Budille/Bodila/Bodola (ger.) (SZABÓ, Dicționar...).

■ **Foto. 1.** Ortofotografia satului Budila (2009). Conturul alb cu linie continuă reprezintă limitele amplasamentelor ansamblurilor castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes, iar cu linie punctată întinderea posibilă a amplasamentelor, corespunzător reprezentărilor istorice: 1 – ansamblul castelului Béldy Pál, 2 – ansamblul castelelor Mikes și Nemes, 3 – ansamblul castelului Béldy Ladislau (însemnările grafice și textuale sunt adăugate de către autoare, scala grafică reprezentată este estimativă) © GoogleEarth, CNES/Airbus, 2018 © Andreea MILEA

■ **Photo. 1.** Orthophoto of Budila Village (2009). The solid white contour represents the site limits of the Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House ensembles, while the dotted line the possible limits of the ensembles, corresponding to the historical representations: 1 – Béldy Pál Manor House ensemble, 2 – Mikes and Nemes Manor Houses' ensemble, 3 – Béldy Ladislau Manor House ensemble (the graphic and textual markings are added by the author, the represented graphic scale is estimative) © GoogleEarth, CNES/Airbus, 2018 © Andreea MILEA

proprietate pe alta, vechimea apropiată (secolele XVIII-XIX), dar și istoria comună, inclusiv de pe parcursul secolului al XX-lea, dau temei prezentării lor împreună. Castelul Béldy Pál a trecut în posesia familiei MIKES prin căsătoria lui Kelemen MIKES (1865-1918) cu Emma BÉLDY (1873-1957) (STOICA, Budila...). Toate cele trei castele și-au pierdut funcțiunea rezidențială odată cu naționalizarea, iar în anii 1950 au ajuns să adăpostească o școală de corecție pentru fete. Desființată în 1964, școala de corecție a fost înlocuită în 1965 de o școală profesională cu internat, înlocuită, la rândul ei, la sfârșitul anilor 1960, de Liceul Agroindustrial Budila. Cele trei castele au fost bine întreținute până în 1982, când liceul agricol a fost mutat la Prejmer. Din acel moment a început decăderea ansamblurilor arhitectonice. Castelele au fost transformate în adăposturi pentru animale și, ulterior, părăsite, iar iazul din parcul castelului Mikes a fost asanat, după ce, din cauza lipsei de întreținere, începuse să inunde subsolurile caselor din vecinătate. Retrocedat moștenitorilor familiei MIKES (STOICA, Budila...), așa-numitul castel Béldy Pál și-a regăsit funcționalitatea la sfârșitul primului deceniu al secolului al XXI-lea, intrând într-un proces de reabilitare, în timp ce castelele Mikes și Nemes rămâneau încă într-o stare avansată de degradare.

Peisaj

■ Satul Budila este situat în Depresiunea Brașovului, cu râurile Tărlung și Zizin trecând la vest și nord de așezare, și cu râul Seaca traversând așe-

Introduction

■ We currently have few data on the history of the Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House ensembles.³ Their neighbouring locations, with possible connections from one property to the other, their similar ages (18th-19th centuries), and their common history, also throughout the 20th century, argue for their joint presentation. The Béldy Pál Manor House became the property of the MIKES family through the marriage of Kelemen MIKES (1865-1918) and Emma BÉLDY (1873-1957) (STOICA, Budila...). All three

³ Béldy Pál Manor House ensemble (BV-II-a-A-11616) 18th-19th centuries; Béldy Pál Manor House (BV-II-m-A-11616.01) 1731; arboretum (BV-II-m-A-11616.02) 19th century; gate pavilion (BV-II-m-A-11616.03) 18th century (Lista Monumentelor Istorice 2004, 2010, and 2015, respectively).

Mikes and Nemes Manor Houses' ensemble (BV-II-a-A-11617) 18th-19th centuries: Mikes Manor House (BV-II-m-A-11617.01) 19th century; Nemes Manor House (BV-II-m-A-11617.02) 18th century; granary (BV-II-m-A-11617.03) 18th century; carriage house (BV-II-m-A-11617.04) 18th century; park (BV-II-m-A-11617.05) 19th century (Lista Monumentelor Istorice 2004, 2010, respectiv 2015).

Budila/Bodila (ro.), Bodola (hum.), Bodeln/Budille/Bodila/Bodola (ger.) (SZABÓ, Dicționar...).

manor houses lost their residential function after the nationalisation and, in the 1950s, ended up housing a correctional school for girls. Closed down in 1964, the correctional school was replaced in 1965 by a vocational boarding school, replaced in its turn, at the end of the 1960s, by the Budila Agro-industrial High School. The three manor houses were well-maintained until 1982, when the agricultural high school was moved to Prejmer. From that moment on began the degradation of the architectural ensembles. The manor houses were turned into animal shelters and later abandoned, and the pond in the Mikes Manor House park was drained after it began, due to lack of maintenance, to flood the basements of the neighbouring houses. Given back to the heirs of the MIKES family (STOICA, Budila...), the so-called Béldy Pál Manor House regained its functionality at the end of the first decade of the 21st century, entering into a rehabilitation process, while the Mikes and Nemes Manor Houses remained in an advanced state of degradation.

Landscape

■ Budila Village is found in the Braşov Depression, with the Târlung and Zizin rivers passing to the west and north of the settlement, and with the Seaca River crossing the settlement from the south-east to the north-west.⁴ The Baraolt

⁴ Mentioned in (MILEA 2013), Valea Popii Creek, a tributary of Târlung River, runs to the east of the settlement.

zarea dinspre sud-est spre nord-vest.⁴ Munţii Baraolt se înalţă la nord de aşezare, Munţii Întorsurii la sud-est şi Munţii Bârsei la sud.

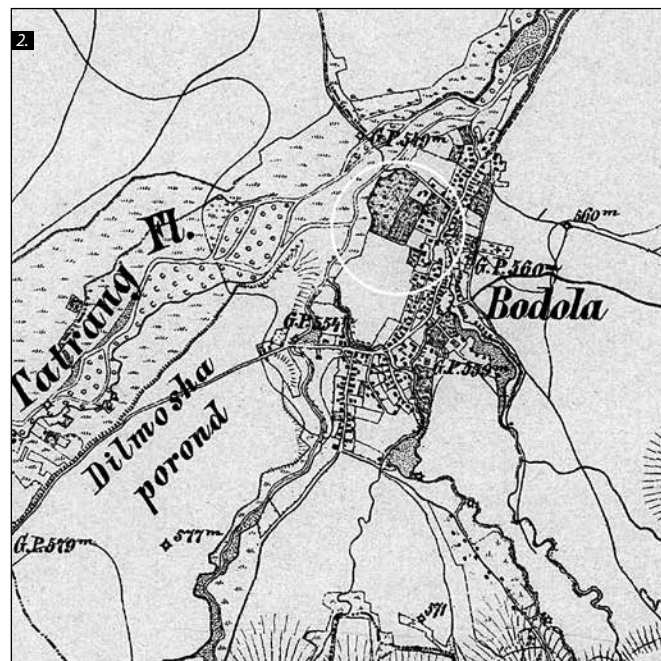
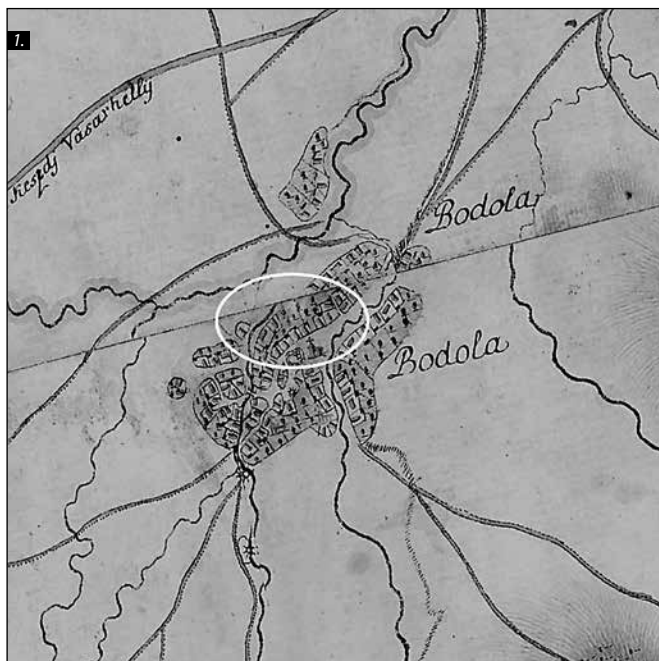
Amplasament (foto 1)

■ Satul Budila se dezvoltă alungit, aproximativ pe direcţia nord-sud, legând văile râurilor Zizin şi Seaca. Ansamblurile castelelor Béldy Pál, Mikes şi Nemes se află în zona centrală a satului, la vest de drumul principal care îl traversează şi din care ansamblul castelelor Mikes şi Nemes este direct accesibil; un drum secundar permite accesul în ansamblul castelului Béldy Pál. Tot în zona centrală a aşezării, dar mai la sud şi, totodată, la sud de drumul principal, se află ansamblul castelului Béldy Ladislau (a se vedea MILEA 2013).

Amplasamentele sunt identificabile deja din prima ridicare topografică militară a Imperiului Habsburgic (1763-1787) (fig. 1), primind o reprezentare convenţională de grădină mare sau livadă. În acest stadiu, amplasamentele sunt înconjurate de mici proprietăţi construite, cu excepţia unei deschideri scurte spre est, la drumul principal al aşezării, respectiv a laturilor lor vestice, deschise către valea râului Zizin.

Cea de-a doua ridicare topografică militară a Imperiului Austriac (1806-1869) (fig. 2) clarifică structura aşezării. În schimb, în ceea ce priveşte amplasamentele studiate, ea lasă loc interpretării. Astfel, comparând situaţia reprezentată cu poziţia amplasamentelor în prezent, dar şi cu cea din prima ridicare topografică militară, am fi îndreptăţiţi să considerăm suprafeţele haşurate ca aparţinând amplasamentelor studiate. Pe de altă parte, limitarea amplasamentelor la suprafeţele haşurate este discutabilă,

⁴ Amintit în (MILEA 2013), pâraul Valea Popii, afluent al râului Târlung, se desfăşoară mai la est de aşezare.

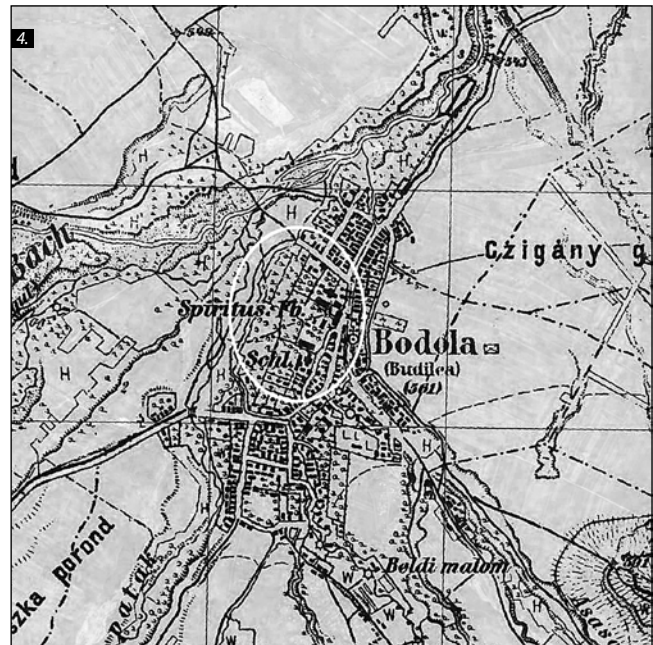
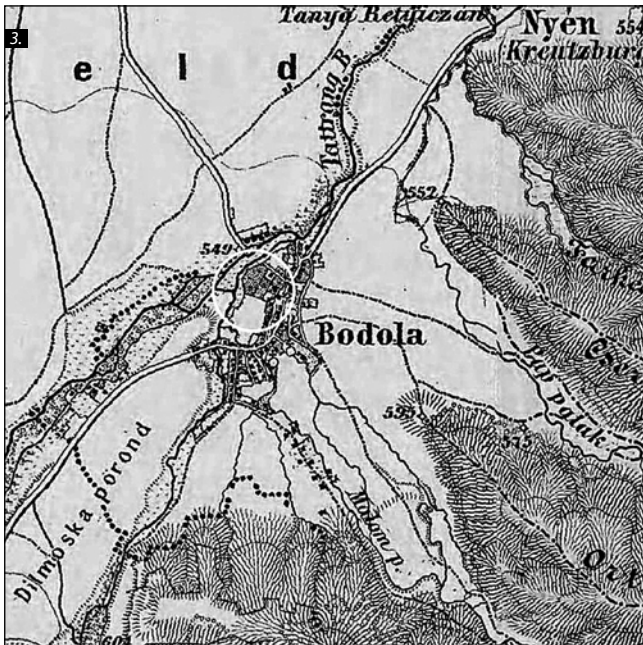

■ **Fig. 1.** Reprezentarea satului Budila (Bodola) în prima ridicare topografică militară a Imperiului Habsburgic (1763-1787). Zona amplasamentelor studiate este reprezentată (de către autoare) cu linie albă © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018

■ **Figure 1.** Representation of Budila (Bodola) in the 1st Military Survey of the Habsburg Empire (1763-1787). The area of the studied sites is represented (by the author) with a white line © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018

■ **Fig. 2.** Reprezentarea satului Budila (Bodola) în cea de-a doua ridicare topografică militară a Imperiului Austriac (1806-1869). Zona amplasamentelor studiate este reprezentată (de către autoare) cu linie albă © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018

■ **Figure 2.** Representation of Budila (Bodola) in the 2nd Military Survey of the Austrian Empire (1806-1869). The area of the studied sites is represented (by the author) with a white line © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018

- **Fig. 3.** Reprezentarea satului Budila (Bodola) în cea de-a treia ridicare topografică militară a Austro-Ungariei (1869-1887). Zona amplasamentelor studiate este reprezentată (de către autoare) cu linie albă © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018
- **Figure 3.** Representation of Budila (Bodola) in the 3rd Military Survey of Austro-Hungary (1869-1887). The area of the studied sites is represented (by the author) with a white line © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018
- **Fig. 4.** Reprezentarea satului Budila (Bodola/Budilea) în cartarea Regatului Maghiar (1869-1887). Zona amplasamentelor studiate este reprezentată (de către autoare) cu linie albă © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018
- **Figure 4.** Representation of Budila (Bodola/Budilea) in the mapping of the Kingdom of Hungary (1869-1887). The area of the studied sites is represented (by the author) with a white line © Österreichisches Staatsarchiv, Arcanum Adatbázis Kft., 2018

fie și doar din motive de accesibilitate. În timp ce amplasamentul castelului Nemes s-ar fi extins spre nord-est cu o suprafață mărginită pe două laturi de drumuri, amplasamentele castelelor Mikes și Béldy Pál ar fi fost lipsite de vreun contact cu drumul și, prin urmare, inaccesibile în mod direct. Faptul pare puțin plauzibil. De asemenea, amplasamentul castelului Béldy Pál apare ca având o suprafață foarte mică, în care o grădină nu ar prea fi avut cum să-și găsească locul. Astfel, suprafețele hașurate ar putea reprezenta, de fapt, doar zonele ocupate cu clădiri (castel, anexe) ale amplasamentelor, la acestea adăugându-se suprafețele de contact cu drumurile de acces și suprafețele de grădină spre valea râului Zizin. Cu o mai slabă claritate și detaliere grafică, cea de-a treia ridicare topografică militară a Austro-Ungariei (1869-1887) (fig. 3) reprezintă aceeași situație.

Cartarea Regatului Maghiar (1869-1887) (fig. 4) pare să confirme presupunerile expuse, delimitând clar trei amplasamente, toate în contact direct fie cu drumul principal al satului (castelele Nemes și Mikes), fie cu un drum secundar (castelul Béldy Pál) și, de asemenea, toate cu grădini extinse spre valea râului Zizin. Și în această cartare amplasamentul castelelor Mikes și Nemes apare ca fiind extins spre nord-est cu aceeași suprafață, mărginită pe două laturi de drumuri, discutată anterior. În această cartare apare totodată, pentru prima dată, mențiunea *Schl.* (Schloss, castel), în dreptul ansamblului castelului Béldy Pál, evidențiat astfel față de celelalte trei castele din așezare (Mikes, Nemes și Béldy Ladislau).

În prezent, formele amplasamentelor sunt neregulate. Amplasamentul castelului Béldy Pál este delimitat la est de un drum secundar al așezării; la sud de proprietăți construite și grădini; la vest de grădini, loturi agricole și valea râului Zizin; iar la nord de amplasamentul castelelor Mikes și Nemes. Acesta din urmă este delimitat la est parțial de drumul principal al așezării, parțial de proprietăți construite; la nord de proprietăți construite și grădini; la vest parțial de un drum secundar al așezării, parțial de grădini și valea râului Zizin; iar la sud parțial de grădini, parțial de amplasamentul castelului Béldy Pál.

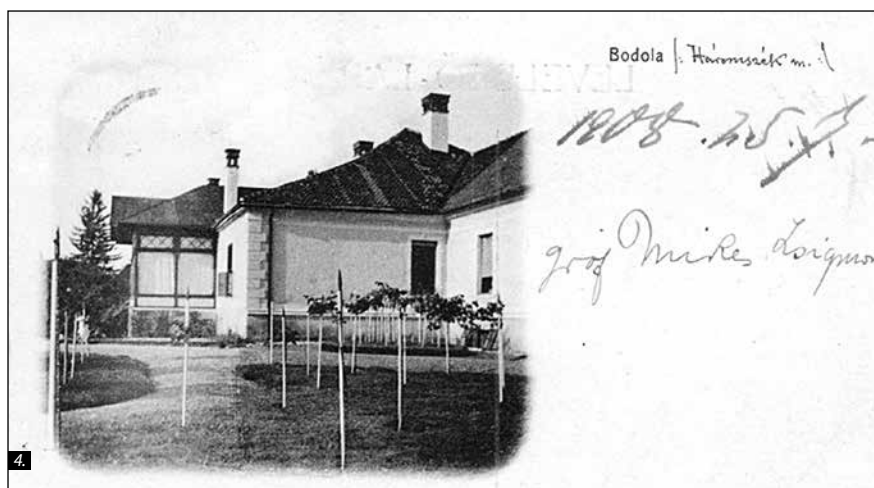
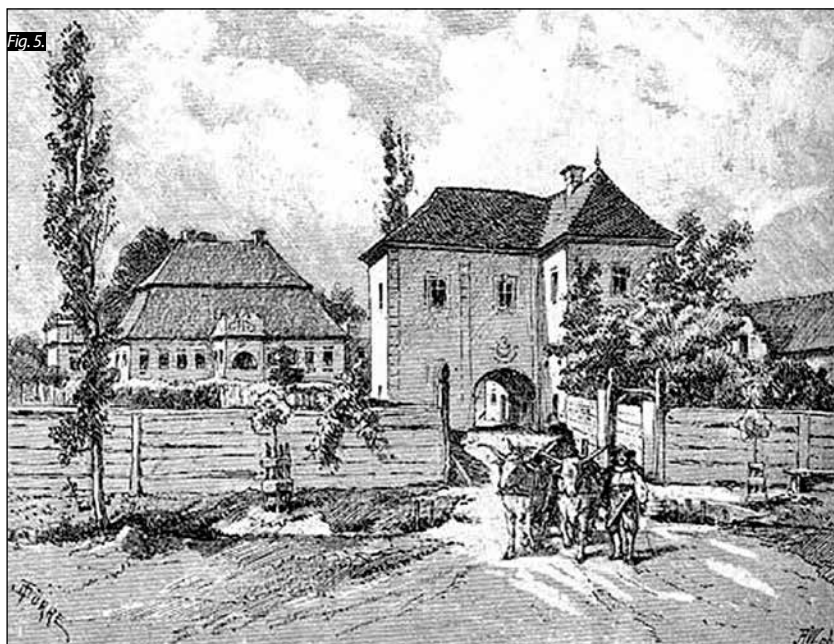
Mountains rise to the north of the settlement, Întorsurii Mountains to the south-east, and Bârsei Mountains to the south.

Placement (Photo1)

■ Budila Village has an elongated layout, on an approximately north-south direction, connecting the valleys of the Zizin and Seaca rivers. The Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House ensembles are placed in the village's central area, to the west of the main road that crosses it, and from which the Mikes and Nemes Manor Houses' ensemble is directly accessible; a secondary road gives access to the Béldy Pál Manor House ensemble. The Béldy Ladislau Manor House ensemble is also placed in the settlement's central area, but more to the south and also to the south of the main village road (see MILEA 2013).

The sites can already be identified on the First Military Survey of the Habsburg Empire (1763-1787) (Figure 1), receiving the conventional representation of large gardens or orchards. At this stage, the sites are surrounded by small built properties, with the exception of a short opening to the east, to the settlement's main road, and of their western sides, opened on the Zizin River Valley.

The Second Military Survey of the Austrian Empire (1806-1869) (Figure 2) clarifies the settlement's structure. However, it leaves room for interpretation regarding the studied sites. Thus, when comparing the represented situation with the current placement of the sites, but also with the one from the First Military Sur-

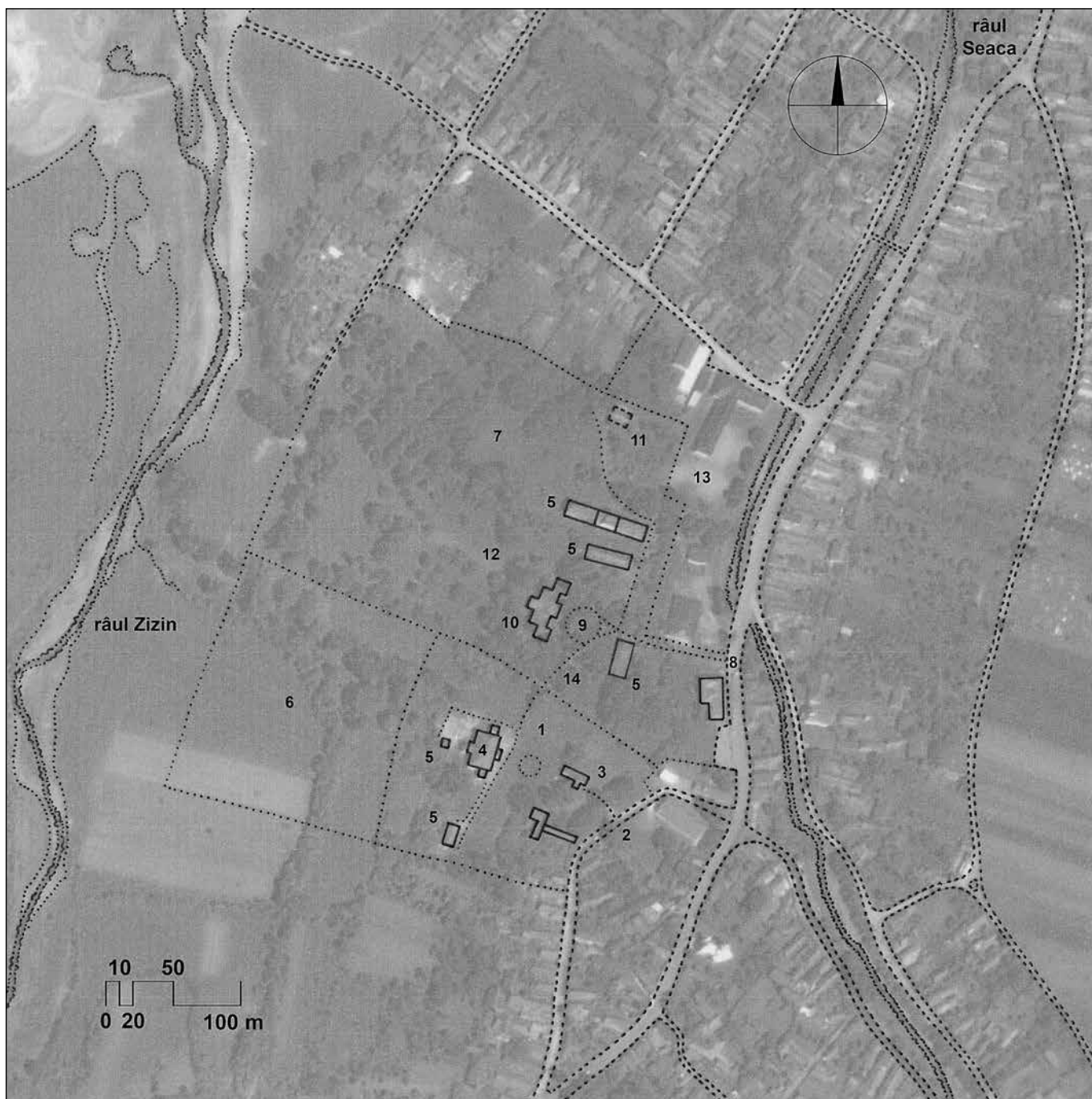

- **Fig. 5.** Gravură de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea, înfățișând ansamblul castelului Béldy Pál: pavilionul porții (în planul de mijloc), castelul (în planul îndepărtat) și, parțial, o clădire anexă (în partea dreaptă a imaginii); se întrevăd, de asemenea, unele amenajări dovedind grija pentru plantare © Monumente Uitate
- **Figure 5.** Engraving from the end of the 19th or the beginning of the 20th century, showing the Béldy Pál Manor House ensemble: the gate pavilion (in the middle ground), the manor house (in the background), and, partially, an outbuilding (on the right side of the image); some designs, showing a care for landscaping, can also be seen © Monumente Uitate
- **Foto 2.** Ilustrată de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (utilizată în 1906), înfățișând latura estică a castelului Mikes, precedată de amenajări ornamentale de acces © Monumente Uitate
- **Photo 2.** Postcard from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (used in 1906), showing the eastern side of the Mikes Manor House, preceded by ornamental access elements © Monumente Uitate
- **Foto 3.** Ilustrată de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea, înfățișând latura estică a castelului Mikes © Monumente Uitate
- **Photo 3.** Postcard from the end of the 19th or the beginning of the 20th century, showing the eastern side of the Mikes Manor House © Monumente Uitate
- **Foto 4.** Ilustrată de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (utilizată în 1908), înfățișând latura vestică a castelului Mikes, însoțită de amenajări ornamentale ale grădinii © Monumente Uitate
- **Photo 4.** Postcard from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (used in 1908), showing the western side of the Mikes Manor House, with ornamental landscaping of the garden © Monumente Uitate

vey, we might consider that the hatched areas belonged to the studied sites. On the other hand, limiting the sites to the hatched areas is questionable, even if only for accessibility reasons. While the site of the Nemes Manor House would have been extended to the north-east with an area bordered by roads on two sides, the sites of the Mikes and Béldy Pál Manor Houses

Relief local și dispunerea elementelor majore (fig. 6)

- Terenul este relativ plat, cu o ușoară cădere spre vest, către valea râului Zizin. Clădirile castelelor se succed de-a lungul unei linii care traversează median amplasamentele, în paralel cu drumul principal al așezării. Pe amplasamentul castelului Béldy Pál se mai află, în apropierea laturii

■ **Fig. 6.** Disponerea elementelor majore ale ansamblurilor castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes: 1 – parcul castelului Béldy Pál, 2 – acces în incinta parcului castelului Béldy Pál, 3 – pavilionul porții, 4 – castelul Béldy Pál, 5 – clădire anexă, 6 – întinderea posibilă a amplasamentului castelului Béldy Pál, corespunzător reprezentărilor istorice, 7 – parcul castelelor Mikes și Nemes, 8 – acces în incinta parcului castelelor Mikes și Nemes, 9 – rondou în dreptul intrării în castelul Mikes, 10 – castelul Mikes, 11 – ruina castelului Nemes, 12 – urma fostului iaz, 13 – întinderea posibilă a amplasamentului castelelor Mikes și Nemes, corespunzător reprezentărilor istorice, 14 – aleea de legătură dintre amplasamente (reconstituirea autoarei, suprapusă unei ortofotografii © GoogleEarth, CNES/Airbus, 2018; scala grafică reprezentată este estimativă) © Andreea MILEA

■ **Figure 6.** Placement of the major elements of the Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House ensembles: 1 – Béldy Pál Manor House park, 2 – access to the Béldy Pál Manor House park, 3 – the gate pavilion, 4 – Béldy Pál Manor House, 5 – outbuilding, 6 – possible size of the Béldy Pál Manor House ensemble, corresponding to the historical representations, 7 – Mikes and Nemes Manor Houses' park, 8 – access to the Mikes and Nemes Manor Houses' park, 9 – round lawn in front of the entrance to the Mikes Manor House, 10 – Mikes Manor House, 11 – Nemes Manor House ruin, 12 – trace of the former pond, 13 – possible size of the Mikes and Nemes Manor Houses' ensemble, corresponding to the historical representations, 14 – the alley connecting the sites (reconstruction of the author, superposed over an orthophoto © GoogleEarth, CNES/Airbus, 2018; the represented graphic scale is estimative) © Andreea MILEA

estice, pavilionul porții, iar în apropierea laturii sudice, o clădire anexă. Pe amplasamentul castelelor Mikes și Nemes se află, de asemenea, clădiri anexe, două dispuse în paralel cu drumul principal al așezării, între acesta și clădirea castelului Mikes; alte două dispuse perpendicular pe drumul principal al așezării, între clădirile castelelor Mikes și Nemes. Partea vestică a amplasamentelor este liberă de construcții. Aici se află, în dreptul

would have been lacking any contact with the road and, as a consequence, would have been inaccessible directly. This does not seem plausible. Also, the site of the Béldy Pál Manor House is shown as having a very small area, where there would have been no place for a garden. Thus, the

hatched areas could represent in fact only the areas with buildings (manor house, outbuildings), completed with the areas of contact with the access roads and with the areas of gardens towards the Zizin River Valley. Less clear and graphically detailed, the Third Military Survey of Austro-Hungary (1869-1887) (Figure 3) presents the same situation.

The mapping of the Kingdom of Hungary (1869-1887) (Figure 4) seems to confirm the presented assumptions, giving clear borders to the sites, all in direct connection either with the main village road (Nemes and Mikes Manor Houses) or with a secondary road (Béldy Pál Manor House), and all having gardens extending to the Zizin River Valley. The site of the Mikes and Nemes Manor Houses appears to be extended to the north-east with the same area in this mapping as well, bordered on two sides by the above-mentioned roads. This mapping shows for the first time the mention *Schl.* (Schloss, manor house) next to the Béldy Pál Manor House, which is thus highlighted when compared to the other manor houses in the settlement (Mikes, Nemes, and Béldy Ladislau).

The shapes of the sites are currently irregular. The site of the Béldy Pál Manor House is bordered to the east by a secondary road of the settlement; to the south by built properties and gardens; to the west by gardens, agricultural plots, and the Zizin River Valley; and to the north by the site of the Mikes and Nemes Manor Houses. The latter is bordered to the east partially by the settlement's main road, partially by built properties; to the north by built properties and gardens; to the west partially by a secondary road of the settlement, partially by gardens, and the Zizin River Valley; and to the south partially by gardens and partially by the Béldy Pál Manor House site.

Local relief and the placement of major elements (Fig. 6)

■ The terrain is relatively flat, with a slight incline to the west, towards the Zizin River Valley. The manor houses follow one another along a line that crosses the sites in their middle, parallel to the settlement's main road. The Béldy Pál Manor House site includes the gate pavilion as well, close to the eastern side, and an outbuilding close to the southern side. Outbuildings are found on the site of the Mikes and Nemes Manor Houses as well, two placed parallel to the settlement's main road, between the road and the Mikes Manor House; other two placed perpendicular to the main village road, between the Mikes and Nemes Manor Houses. The western area of the sites is free of buildings. The trace of the former pond is found here, in front of the Mikes Manor House. Trees are scattered on almost the entire area of the sites, more densely in the western part, towards the edges, and around the Mikes Manor House.

Regarding the historic representations, the First Military Survey of the

clădirii castelului Mikes, urma fostului iaz. Vegetația arborescentă este răsfnită pe aproape întreaga suprafață a amplasamentelor, îndesindu-se în partea vestică, înspre margini și de jur împrejurul clădirii castelului Mikes.

În ceea ce privește reprezentările istorice, prima ridicare topografică militară a Imperiului Habsburgic (1763-1787) (fig. 1) nu oferă indicii privind prezența clădirilor sau amenajărilor pe amplasamentele studiate. Cea de-a doua ridicare topografică militară a Imperiului Austriac (1806-1869) (fig. 2) semnaleză prezența clădirilor, dar scara desenului și lipsa clarității reprezentării, datorată suprapunerii hașurii, nu ne permite să urmărim consecvent o corespondență cu situația prezentă. Cea de-a treia ridicare topografică militară a Austro-Ungariei (1869-1887) (fig. 3) este și mai sumară în acest gen de informații și totodată mai puțin clară în reprezentare. Abia în cartarea Regatului Maghiar (1869-1887) (fig. 4) putem observa unele similitudini cu situația actuală. Astfel, pe amplasamentul castelului Béldy Pál par să fie identificabile atât pavilionul porții cât și clădirea castelului, iar pe amplasamentul castelelor Mikes și Nemes par să fie identificabile un corp de clădire consistent în apropierea limitei cu amplasamentul castelului Béldy Pál (reperabil și într-o gravură de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (fig. 5), dar inexistent în prezent), clădirea castelului Mikes, clădirea castelului Nemes, precum și anexele consistente ale acestuia din urmă.

Amenajările de acces

■ Reprezentările cartografice istorice nu ne oferă indicii despre amenajările de acces, dar unele elemente pot fi observate în gravura și ilustratele de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea de care dispunem (fig. 5, foto 2-3), constituind o bază pentru comparația cu situația actuală.

Accesul pe amplasamentul castelului Béldy Pál este posibil pe latura sa estică, dintr-un drum secundar al așezării. O legătură este totodată posibilă cu amplasamentul castelelor Mikes și Nemes prin intermediul unei alei care străbate median situl în paralel cu drumul principal al așezării,

■ Foto. 5. Fațada estică a castelului Béldy Pál, privit din drumul principal al așezării
© Andreea MILEA, 2009

■ Foto. 5. Eastern elevation of the Béldy Pál Manor House, seen from the settlement's main road
© Andreea MILEA, 2009

■ **Foto. 6.** Fațada estică a castelului Mikes și rondoul de întoarcere din dreptul său
© Andreea MILEA, 2009

■ **Photo. 6.** Eastern elevation of the Mikes Manor House and the round lawn in front of it
© Andreea MILEA, 2009

■ **Foto. 7.** Castanii rondoului din dreptul fațadei estice a castelului Mikes
© Andreea MILEA, 2009

■ **Photo. 7.** Chestnuts of the round lawn in front of the eastern elevation of Mikes Manor House © Andreea MILEA, 2009

unind anexele castelului Béldy Pál, castelul Béldy Pál și castelul Mikes (foto 8); alea continuă de altfel, cu unele inflexiuni, până la castelul Nemes (foto 9), permițând astfel legătura dintre cele trei castele în cadrul amplasamentelor lor. Gravura de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (fig. 5) ne oferă unele indicii privind amenajările de acces pe amplasamentul castelului Béldy Pál. Odată depășită limita proprietății, alea de acces era condusă prin gangul pavilionului porții și, mai departe, spre clădirea castelului. Observăm delimitarea proprietății cu o împrejmuire opacă de lemn (pari și scânduri); poarta, cu separarea accesului pedestru de cel pentru animale și vehicule; alea, aparent de pământ bătut; și caracterul îngrijit al plantării în dreptul fațadei estice, de acces în clădirea castelului, intermediată printr-un pridvor prominent. În uliță, în dreptul porții, era dispusă o bancă, loc tradițional de socializare. Aparatul de acces, atât pe amplasament cât și în clădirea castelului Béldy Pál s-a păstrat, chiar dacă degradat.

Accesul pe amplasamentul castelelor Mikes și Nemes este posibil pe latura sa estică, din drumul principal al așezării. O alea dreaptă străbate zona dedicată anexelor, ajungând în apropierea fațadei estice a castelului Mikes (foto 6), unde este preluată de traseul circular impus de un rondou de castani (foto 7), care permite întoarcerea în dreptul

Habsburg Empire (1763-1787) (Figure 1) does not offer clues on the existence of buildings or landscaping on the studied sites. The Second Military Survey of the Austrian Empire (1806-1869) (Figure 2) signals the presence of buildings, but the scale of the drawing and its lack of clarity, caused by the superposition of the hatching, does not allow for a consistent pursuit of a correspondence with the current situation. The Third Military Survey of Austro-Hungary (1869-1887) (Fig. 3) is even more vague in this regard and is also less clear in its representation. Only on the mapping of the Kingdom of Hungary (1869-1887) (Figure 4) can we observe some similitude with the current situation. Thus, on the site of the Béldy Pál Manor House, both the gate pavilion and the manor house seem to be present, and on the site of the Mikes and Nemes Manor Houses a building can be identified near the border with the Béldy Pál Manor House site (discernible also in an engraving from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Figure 5), but non-existent at present), as well as the Mikes Manor House, the Nemes Manor House, and the latter's outbuildings.

Access elements

■ The historical cartographic representations do not offer clues on the access elements, but some may be observed on the available engraving and postcards from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Figure 5, Photos 2 and 3), constituting a basis for the comparison with the current situation.

The access to the Béldy Pál Manor House site is possible from its eastern side, from a secondary road of the settlement. A connection is also possible with the Mikes and Nemes Manor House sites, through an alley that crosses the middle of the site, parallel to the main village road, connecting the outbuildings of the Béldy Pál Manor House, the Béldy Pál Manor House, and the Mikes Manor House (Photo 8). The alley continues, with some inflexions, to the Nemes Manor House (Photo 9), allowing thus the connection between the three manor houses within their sites. The engraving from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Figure 5) offers us some clues regarding the access elements of the Béldy Pál Manor House site. Once the estate border was crossed,

■ **Foto. 8.** Aleea de legătură între amplasamente; aici, privind dinspre castelul Mikes către amplasamentul castelului Béldy Pál © Andreea MILEA, 2009

■ **Photo. 8.** The alley connecting the sites; here, looking from the Mikes Manor House towards the Béldy Pál Manor House's site © Andreea MILEA, 2009

■ **Foto. 9.** Aleea de legătură între amplasamente; aici, privind dinspre castelul Mikes către anexele premergătoare castelului Nemes © Andreea MILEA, 2009

■ **Photo. 9.** The alley connecting the sites; here, looking from the Mikes Manor House towards the outbuildings preceding Nemes Manor House © Andreea MILEA, 2009

the access alley led through the gangway of the gate pavilion and further to the manor house. We notice that the estate was delimited by an opaque wooden enclosure (poles and boards); the gate, separating the pedestrian access from the animal and vehicle one; the alley, apparently of beaten earth; and the neat character of the plantings next to the eastern elevation, housing the access to the manor house, through a prominent porch. On the street, beside the gate, there was a bench, a traditional socialisation place. The access elements, both to the site and to the Béldy Pál Manor House, were preserved, even if they are degraded.

The access to the site of the Mikes and Nemes Manor Houses is possible from its eastern side, from the settlement's main road. A straight alley crosses the area dedicated to the outbuildings, reaching near the eastern elevation of the Mikes Manor House (Photo 6), where it is taken over by the circular route imposed by a round lawn with chestnut trees (Photo 7), which allows the turn in front of the entrance to the manor house. This element is at the same time placed on the alley that unites the three manor houses; thus, from here the route can be followed to any of them (Photos 8 and 9). One of the available post-cards from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Photo 2) also signals the presence of the round lawn in front of the Mikes Manor House's eastern elevation; at the time, a round lawn, modelled as a slightly raised hill, with a relatively large area (its diameter was slightly smaller than the length of the manor house's eastern elevation), with both trees and ornamental flower designs, and also pedestrian alleys. The entrance to the Mikes Manor House was found, as now, on the eastern side of the building, in the axis of the symmetrical elevation, highlighted by a central jutting and mediated by a set of steps that make the connection between the levels of the terrain and of the ground floor (Photos 2, 3, and 6).

Regarding the Nemes Manor House, as we have seen, it is possible that its site used to be accessible directly from one of the settlement's roads, in an area to the north-east of the current site's limits. For the moment, the access to the Nemes Manor House's outbuildings and to its ruins can be made from the Mikes Manor House, along the alley that unites the three sites (Photo 9).

intrării propriu-zise în clădire. Rondoul este situat totodată pe aleea care unește cele trei castele; prin urmare, de aici, parcursul este posibil spre oricare dintre ele (foto 8-9). Una din ilustratele de care dispunem, de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (foto 2), semnalează de asemenea prezența rondoului în dreptul fațadei estice a castelului Mikes; la vremea respectivă, un rondou modelat sub formă de dâmb puțin proeminent, de suprafață relativ mare (cu diametrul ceva mai mic decât lungimea fațadei estice a castelului), în care se regăseau atât arbori cât și dispuneri ornamentale floricele, dar și alei pentru parcursul pedestru. Intrarea în castelul Mikes era acomodată, ca și în prezent, pe latura estică a clădirii, în axul fațadei simetrice, fiind semnalată de un rezalit central și intermediată printr-un pachet consistent de trepte făcând legătura dintre nivelul terenului și nivelul parterului (foto 2-3, 6).

În ceea ce privește castelul Nemes, după cum am văzut, se prea poate ca amplasamentul lui să fi fost pe vremuri accesibil direct dintr-unul din drumurile așezării, în cadrul unei suprafețe de teren situată la nord-est de limitele amplasamentului actual. Pentru moment, accesul la anexele castelului Nemes și la ruina acestuia este posibil dinspre castelul Mikes, de-a lungul aleii care unește cele trei amplasamente (foto 9).

■ **Foto. 10.** Grădina de iarnă/veranda de pe fațada vestică a castelului Mikes © Andreea MILEA, 2009
 ■ **Photo. 10.** Winter garden/veranda on the western elevation of the Mikes Manor House © Andreea MILEA, 2009

Castelele și relațiile lor cu amenajările exterioare

■ Cartarea Regatului Maghiar (1869-1887) (fig. 4), poziționând relativ clar clădirile castelelor, face trimitere, prin planimetriile reprezentate, la situația actuală a clădirilor, mai puțin în ceea ce privește castelul Nemes, acum ruinat.

Gravura de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (fig. 5), ilustrând latura estică a castelului Béldy Pál, sugerează și ea că pentru această clădire nu au avut loc transformări majore, din epocă până în prezent. Diferența cea mai notabilă apare la nivelul acoperișului castelului, pe vremuri un acoperiș înalt cu rupere de pantă de factură barocă, în prezent ceva mai scund și fără rupere de pantă (foto 5). Volumetria generală a clădirii s-a păstrat în schimb: un corp masiv central, de plan dreptunghiular, dezvoltat pe demisol și parter înălțat, flancat de două turnuri laterale și cu un pridvor adosat în axul fațadei estice. Pridvorul, accesibil prin trepte din ambele sale laturi și deschizând priveliștea spre zona de acces pe amplasament, este dispozitivul cel mai evident de relaționare a clădirii cu parcul. Cele două turnuri, expresive volumetric, nu se înalță de fapt mai mult decât corpul central, așa încât nu oferă puncte privilegiate de observație asupra împrejurimilor. Fațada vestică prezintă și ea un corp proeminent central, ca o replică dată pridvorului fațadei estice. În prezent, această proeminență este lipsită de veleități deosebite de relaționare a clădirii cu exteriorul. Pentru moment nu putem stabili dacă

The manor houses and their relationships with the landscape designs

■ The mapping of the Kingdom of Hungary (1869-1887) (Figure 4), positioning the manor houses relatively clearly, refers through the represented layouts to the buildings' present situation, except for the Nemes Manor House, which is currently in ruins.

The engraving from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Figure 5), showing the eastern side of the Béldy Pál Manor House, also suggests that no major alterations were carried out for this building, from the represented period to the present day. The most remarkable difference appears at the level of the roof, at the time a high Baroque mansard roof, at present lower and without a break in the slope (Photo 5). However, the general volume of the building was preserved: a massive rectangular central body, with a semi-basement and a raised ground floor, flanked by two lateral towers and with a porch adjacent to the eastern elevation. The porch, accessible through steps on its lateral sides and opening the view on the area of access to the site, is the most obvious device for the relationship

with the exterior. The two towers, expressive as volumes, are not actually higher than the main body, so they do not offer privileged points of observation for the surrounding areas. The western elevation also has a prominent central volume, as an answer to the porch on the eastern elevation. At present, this prominence is lacking in special devices for connecting the building with the exterior. As it was altered over time, we cannot decide for the moment whether it aimed at such a connection with the western area of the site, which is occupied by the park and opens on the Zizin River Valley.

The available postcards from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Photos 2-4) show some aspects of the Mikes Manor House from that period. This building does not seem to have undergone major alterations since then, either (Photos 6, 10). The building has a semi-basement and a raised ground floor, in a linear layout on a south-north direction. The eastern elevation (Photos 2, 3, and 6), housing the access to the manor house, has a rhythm provided by three strong jutties, a central and two lateral ones, with a depth that causes a break in the elevation, the building being perceived from this part of the site more like an alignment of three small volumes than as a larger compact one. Thus, the manor house appears well-integrated into the park, even if on this side there are no special architectural devices that connect the interior and the exterior of the building. The western side (Photos 4, 10) also lacks intermediary spaces but, as shown in the period image and as can be seen today, although in a degraded state, the building had in the western elevation's axis, apart from a prominence of the volume, a wooden light-structured extension, with ample glazing, a possible winter garden or veranda. Thus, even if the space is still closed, the visual connection between the interior and exterior is much stronger than in the other rooms, with ordinary windows. This possible winter garden opens on the former pond (Photo 11) and is directly accessible from outside through a large set of stairs.

Regarding the Nemes Manor House, the lack of period information and the ruined state of the building prevent us from pronouncing on the building's configuration.

Landscape design⁵

■ None of the historical military surveys offer clues on the landscaping of the parks; we notice at most graphic differentiations (colours, models) signalling

5 Taking into account the specifics of landscape architecture and of the elements with which it works, for the study of historical park landscaping elements we consider the following aspects to be of interest: the style of the park's landscaping; the delimitation of the areas with different characters; the compositional principles of the design; the placement of circulation routes, their hierarchy, and the treatment of the stepping surfaces; the placement of the vegetation, the height of the specimens and species used; the presence of ornamental buildings, of ornamental objects, and of outdoor furniture.

accest corp, alterat de altfel în timp, ar fi urmărit o astfel de relaționare spre zona vestică a amplasamentului, ocupată de parc și orientată spre valea râului Zizin.

Ilustratele de care dispunem, de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (foto 2-4), ne prezintă unele aspecte ale clădirii castelului Mikes în epocă. Nici această clădire nu pare să fi fost supusă unor transformări majore de atunci până în prezent (foto 6, 10). Clădirea se dezvoltă pe demisol și parter înălțat, într-o dispunere lineară pe direcția sud-nord. Fațada estică (foto 2-3, 6), de acces în castel, este ritmată de trei rezalituri puternice, unul central și două laterale, a căror profunzime produce o rupere de scară, clădirea fiind percepută din această parte a amplasamentului mai degrabă ca o aliniere de trei volume mici decât ca un volum compact de mai mare dimensiune. Astfel, clădirea castelului apare bine integrată în parc, chiar dacă pe această latură nu există dispozitive arhitecturale deosebite de relaționare între interior și exterior. De altfel, nici latura vestică (foto 4, 10) nu prezintă spații de intermediere dar, așa cum imaginea de epocă ilustrează și așa cum este vizibil și în prezent, chiar dacă într-o stare degradată, clădirea dispunea în axul fațadei vestice, dincolo de o proeminență a volumului, și de o extindere pe structură ușoară de lemn, cu vitraje ample, o posibilă grădină de iarnă sau verandă. Astfel, chiar dacă spațiul este în continuare închis, legătura vizuală dintre interior și exterior este mult mai puternică decât în celelalte spații, prevăzute cu ferestre comune. Această posibilă grădină de iarnă este îndreptată către fostul iaz (foto 11) și este accesibilă direct din exterior printr-un pachet amplu de trepte.

În ceea ce privește castelul Nemes, lipsa de informații din epocă dar și starea ruinată a clădirii ne împiedică să ne pronunțăm în privința configurației clădirii.

Amenajarea exterioară⁵

■ Niciuna dintre ridicările topografice militare istorice nu oferă indicii privind amenajările parcurilor; observăm cel mult diferențieri grafice (culori, modele) semnalând probabil caracterul particular al utilizării suprafețelor sau regimul de proprietate. Astfel, prima ridicare topografică militară a Imperiului Habsburgic (1763-1787) (fig. 1) reprezintă grădinile cu caracter deosebit (probabil prin mărime, utilizare) suprapunând suprafețelor verzi un model grafic de arbori. Cea de-a doua ridicare topografică militară a Imperiului Austriac (1806-1869) (fig. 2) recurge la hașurare, dar și la modele grafice de mici circumferințe (arbori) și fire (iarbă); cea de-a treia ridicare topografică militară a Austro-Ungariei (1869-1887) (fig. 3) reia această convenție grafică, iar cartarea Regatului Maghiar (1869-1887) (fig. 4) revine, lipsindu-se de culoare, la convenția grafică din prima ridicare topografică militară prin semnalarea grădinilor cu un model de arbori.

Gravura de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (fig. 5) ne indică grija pentru plantare în zona de acces a amplasamentului castelului Béldy Pál. Arbori sunt plantați la uliță, în exteriorul incintei, dintre care doi puiți cu suporturi încadrează poarta. În dreptul pavilionu-

5 Luând în considerare specificul arhitecturii peisagere și a elementelor cu care ea lucrează, pentru studiul amenajărilor parcurilor istorice considerăm că sunt de interes următoarele aspecte: stilul amenajării parcului; delimitarea zonelor cu caracter diferit; principiile compoziționale la care s-a recurs în amenajare; dispunerea traseelor de circulație, ierarhia acestora și tratarea suprafeței de călcare; dispunerea vegetației, înălțimea exemplarelor vegetale și speciile întrebuintate; prezența construcțiilor ornamentale, a obiectelor ornamentale și a mobilierului de parc.

■ **Foto 11.** Vedere spre partea vestică a parcului castelelor Mikes și Nemes; aici, în dreptul urmei denivelate a fostului iaz © Andreea MILEA, 2009
 ■ **Photo 11.** View on the western area of the Mikes and Nemes Manor Houses' park; here, next to the uneven trace of the former pond © Andreea MILEA, 2009

■ **Foto 12.** Vedere din dreptul fațadei vestice a castelului Mikes către anexele premergătoare castelului Nemes © Andreea MILEA, 2009
 ■ **Photo 12.** View from the western elevation of the Mikes Manor house on the outbuildings preceding the Nemes Manor House © Andreea MILEA, 2009

lui porții abundă vegetația arborescentă și/sau arbustivă. În dreptul fațadei estice a castelului Béldy Pál observăm o dispunere compactă de vegetație de mai mică înălțime, posibil arbustivă sau floricolă. În dreptul fațadei sudice apar plantații, aparent regulat, câțiva arbori de mică înălțime, posibil puieti. Iar dincolo de clădirea castelului, spre vest, se înalță o masă aparent densă de vegetație, probabil arbori masivi. În imagine se remarcă siluetele svelte, putem presupune, a doi plopi; unul în uliță, altul în parc. Dispunerile vegetației (libere, pitorești, dar ordonându-se în imediata vecinătate a clădirii castelului) ne îndeamnă să presupunem că amenajarea ar fi urmărit caracteristicile stilului romantic,⁶ poate mixt.⁷ Desenul nu ne oferă indicii despre posibila existență a vreunui tip de pavimentare a aleilor; cea care se desprinde din uliță, cel puțin, pare a fi, la fel ca și ulița, din pământ bătut. La uliță, în apropierea intrării, se întrezărește o bancă. Situația actuală nu definește o amenajare intenționată (foto 5). Amplasamentul este în cea mai mare parte înierbat, cu o vegetație arborescentă răsfirată în diferite ponderi pe suprafața sa.

Ilustratele de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea (foto 2-4) ne oferă informații privind amenajările în apropierea clădirii castelului Mikes. Identificăm astfel: rondoul din dreptul intrării în castel (foto 2), prezentat deja la *Amenajările de acces*; straturile ornamentale floricole dintre rezaliturile fațadei estice (foto 3); straturile înierbate și plantate cu puieti de arbuști ornamentali, susținuți cu ajutorul unor pari, în apropierea fațadei vestice (foto 4). În toate cele trei ilustrate se întrezărește în fundal vegetația arborescentă masivă, îmbinând exemplare foioase cu conifere (posibil castani, plopi, molizi). De asemenea, aleile vizibile în aceste ilustrate par a fi cel mult prunduite. În timp ce în dreptul fațadei estice aleile par a fi la nivel cu straturile înierbate, rondoul din dreptul intrării este înălțat sub forma unui dâmb lin, iar straturile din apropierea fațadei vestice par a fi situate la un nivel inferior față de nivelul aleilor. Ca elemente decorative se remarcă cele două urne plantate, situate la baza parapetelor care delimitează treptele de acces în castel (foto 2-3), urne în prezent dispărute. Caracteristicile semnalate ale fostei amenajări ar încadra-o în stilul mixt de amenajare peisagistică. În prezent, amenajările

probably the particular character of land usage or property forms. Thus, the First Military Survey of the Habsburg Empire (1763-1787) (Figure 1) shows the gardens that are special (probably through size or use), superposing a graphic model of trees over the green areas. The Second Military Survey of the Austrian Empire (1806-1869) (Figure 2) uses hatching, but also graphic models of small circles (trees) and blades (grass); the Third Military Survey of Austro-Hungary (1869-1887) (Figure 3) uses once again this graphic convention, and the mapping of the Kingdom of Hungary (1869-1887) (Figure 4) goes back, not using colour, to the graphic conventions of the First Military Survey, signalling the gardens with a tree model.

The engraving from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Figure 5) shows the care for landscaping in the access area of the Béldy Pál Manor House. Trees are planted on the street, outside the enclosure, of which two supported saplings frame the gate. The vegetation, both trees and shrubs, is abundant next to the gate pavilion. In front of the eastern elevation of the Béldy Pál Manor House we notice a compact planted area with a smaller height, possibly shrubs or flowers. Next to the southern elevation there are several smaller, apparently regularly-planted trees, possibly saplings. Beyond the manor house building, to the west, there is an apparently dense vegetation mass, probably massive trees. We notice the svelte silhouettes, we can suppose, of two poplars; one in the street, another in the park. The layout of the vegetation (free, scenic, but more ordered near the manor house) leads us to assume that the design followed the characteristics of the Romantic⁶ or maybe mixed⁷ style.

6 Pentru o prezentare detaliată a caracteristicilor stilului peisager sau romantic de amenajare a grădinilor, a se vedea publicația lui Ana-Felicia ILIESCU (2003, 56-58).

7 Pentru o prezentare detaliată a caracteristicilor stilului mixt de amenajare a grădinilor, a se vedea publicația lui Ana-Felicia ILIESCU (2003, 64).

6 For a more comprehensive description of the characteristics of the landscaped or Romantic garden design style, see the publication of Ana-Felicia ILIESCU (2003, 56-58).

7 For a more comprehensive description of the characteristics of the mixed garden design style, see the publication of Ana-Felicia ILIESCU (2003, 64).

The drawing does not offer clues on the possible existence of a pavement for the alleys; the one branching out from the street, at least, seems to be made, like the street, of beaten earth. A bench can be seen on the street, near the entrance. The present situation does not define an intentional landscaping (Photo 5). The site is mostly overrun by grass, with trees dispersed to different degrees.

The postcards from the end of the 19th or the beginning of the 20th century (Photos 2-4) offer information on the landscaping elements near the Mikes Manor House. We identify: the round lawn in front of the entrance to the manor house (Photo 2), already presented in the *Access elements* section; the ornamental flowerbeds between the eastern elevation's jutties (Photo 3); the lawns planted with ornamental tree saplings supported by poles near the western elevation (Photo 4). In the background of all three postcards we can see the massive trees, combining deciduous and coniferous specimens (possibly chestnuts, poplars, spruces). Also, the alleys visible in these postcards seem to be gravelled, at most. While next to the eastern elevation the alleys seem to be at the level of the lawn, the round lawn in front of the entrance is raised as a small hill, and the beds near the western elevation seem to be lower than the alleys. We notice as ornamental elements the two planted urns, missing at present, placed at the base of the parapets that border the steps to the manor house entrance (Photos 2 and 3). The mentioned features of the former landscaping would fit it in the mixed landscaping style. Currently, the mentioned elements are missing or degraded. As we have already seen, the round lawn (Photos 6 and 7) has lost its ornamental character, being defined only by its layout and by the presence of trees; the ornamental beds in front of the eastern and western elevations were lost (Photo 6), and the site is mostly wild (Photo 12). Trees and shrubs are abundant, especially near the manor house. Tall specimens of spruce can be found even today, as shown in the period postcards. The trace of a former pond can be identified through a depression in the terrain, to the west of the manor house (Photo 11), accompanied here and there by weeping willows. The alleys were asphalted over time.

Regarding the Nemes Manor House, the lack of period information and the wild state of the site prevent us from making assumptions on the possible former landscaping.

Conclusion

■ The Béldy Pál, Mikes, and Nemes Manor House ensembles have lost, over time, most of the park landscaping they may have had. Several tree specimens have survived, especially around the Mikes Manor House, and the trace of the former pond is still legible on the site. The manor houses are in different states at present: while the Béldy Pál Manor House, regaining its function, recently went through a rehabilitation process that ensured its continuity over time, the Mikes and Nemes manor houses are in an advanced state of degradation.

amintite sunt degradate sau dispărute. După cum am văzut deja, rondoul (foto 6-7) și-a pierdut caracterul ornamental, fiind definit doar prin delimitarea suprafeței sale și prin prezența arborilor; straturile ornamentale din dreptul fațadei estice și vestice s-au pierdut (foto 6), iar amplasamentul este în mare parte sălbătic (foto 12). Vegetația arbustivă și arborescentă abundă, îndeosebi în preajma clădirii castelului. Exemplare înalte de molid există și în prezent, așa cum ilustrau și fotografiile de epocă. La vest de clădirea castelului este identificabilă, printr-o depresiune în teren, urma unui fost iaz (foto 11), însoțită pe alocuri de sălcii pletoase. Aleile au fost, cu timpul, asfaltate.

În ceea ce privește castelul Nemes, lipsa de informații din epocă dar și starea sălbătică a sitului ne împiedică să ne pronunțăm asupra posibilităților foste amenajări.

Concluzie

■ Ansamblurile castelelor Béldy Pál, Mikes și Nemes au pierdut în timp, în cea mai mare parte, amenajările de parc pe care le vor fi avut. Câteva exemplare vegetale arborescente au supraviețuit, îndeosebi în preajma castelului Mikes, iar urma fostului iaz este încă lizibilă pe amplasament. Clădirile castelelor se prezintă la ora actuală în condiții diferite: în timp ce castelul Béldy Pál, redobândindu-și funcțiunea, a trecut recent printr-un proces de reabilitare, asigurându-i-se astfel continuitatea, castelele Mikes și Nemes se află într-o stare avansată de degradare.

Bibliografie/Bibliography

- *** Budila – Mikes. Monumente Uitate. <http://monumenteuitate.org/ro/monument/31/Budila-Mikes> (accesat în aprilie 2018).
- *** Budila – Nemes. Monumente Uitate. <http://monumenteuitate.org/ro/monument/32/Budila-Nemes> (accesat în aprilie 2018).
- *** Historical Maps of the Habsburg Empire. Mapire. <http://mapire.eu/en/> (accesat în aprilie 2017).
- *** Lista Monumentelor Istorice 2004, 2010, respectiv 2015. Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Institutul Național al Patrimoniului. [List of Historic Buildings 2004, 2010, respectively 2015. Ministry of Culture and National Heritage, National Institute of Heritage.]
- ILIESCU, Ana-Felicia. 2003. *Arhitectură peisageră*. București: Editura Ceres.
- MILEA, Andreea. 2012. Grădini istorice din Transilvania: primi pași pentru o cercetare sistematică. Historical Gardens in Transilvania: First Steps for a Systematic Research. *Transsylvania Nostra* 4: 36-44.
- MILEA, Andreea. 2013. Parcul castelului Béldy Ladislau din Budila (județul Brașov). Date istorice și contemporane. The Park of the Béldy Ladislau Manor House in Budila, Brașov County. Historical and Contemporary Data. *Transsylvania Nostra* 2: 27-38.
- STOICA, Alexandra. Budila – Béldi Pál. Monumente Uitate. <http://monumenteuitate.org/ro/monument/30/Budila-Beldi-Pal> (accesat în aprilie 2018).
- SZABÓ, M. Attila. Dicționar de localități din Transilvania. <http://dictionar.referinte.transindex.ro/index.php?action=betu&betu=l&kezd=180&co=roman> (accesat în aprilie 2015).